

het onverwachte, het onaanvaardbare. Een afwijzing van alles wat niet spontaan was. Noem het gerust een moderne vertaling van het dadaïsme: een vitaal nihilisme.

Concerten waren er niet om het publiek te vermaken, maar om te choqueren: agressief, luidruchtig en controversieel. PiL haalde het in zijn hoofd om achter gesloten doek te spelen; het concert moest wegens het tumult in de zaal worden stopgezet. Laibach zette de entertainmentindustrie op zijn kop door propagandistische taal en heroïsche beeldvorming, terwijl Test Dept. in militaristische uniformen op de planken stond, met achter hen hun logo als neonazistisch wapenschild uitvergroet. De opstelling was volgens een perfecte symmetrie gedisciplineerd: links een man die met de rechterhand op een trom slaat, rechts een man die dat met de linkerhand doet.

Optredens van postpunkers hadden een sterke emotionele impact. Mensen werden in verwarring gebracht, overladen met wanhoop en anarchie en wakker geschud. Maar er was wel degelijk direct contact.

Hoezo kloof?

Een concert van Orbital: twee personen zitten verscholen achter een batterij elektronica. Geconcentreerd en secuur bedienen ze keyboards, samplers, computers en de mengtafel: knopjes draaien, effecten aan- en afzetten, samples oproepen, sequencertracks in- en uitfaden. Spectaculair podiumgedrag moet je niet verwachten, dat het publiek wordt aangesproken evenmin. Alleen hun hoofden gaan ritmisch op en neer.

Een techno-optreden oogt heel anders dan een rockconcert; zijn sociale context is immers verschillend. House en techno zorgden voor een revolutie en braken volledig met het rockverleden: geen duidelijk herkenbare sterren, geen 'fysiek' bespeelde instrumenten, geen traditionele muzikale parameters als melodie of harmonie, geen songstructuur.

Dansmuziek is er om aan te participeren, en brengt daarom mensen bij elkaar.

In een club kom je een andere wereld binnen, ver weg van de dagelijkse beslommeringen. Op de dansvloer kan men gedachteloos genieten en danst men zich met repetitieve beats in trance, gestimuleerd door stroboscooplichten, scans en rookmachines. De dj hitst als navigator het publiek stapsgewijs op. 'House heeft de kracht om mensen in een toestand van trance te brengen,' zegt Sven Vath. 'Je voelt dat er elektriciteit in de lucht hangt. Er ontstaat een sterk "wij"-gevoel, een gevoel dat we allen één zijn. Dat is iets spiritueels.' De ene noemt dat een rituele muziekbeleving, de andere naïef hippiegedoe.

Ook al gedragen steeds meer dj's zich als de nieuwe rocksterren en zijn er almaar meer techno-artisten die zich als live-act profileren, de concertaanpak van rock is ver zoek. Veel valt er immers niet te zien. En het publiek kan niet weten wat die 'live'-artisten achter hun mengtafel precies uithalen en of ze de sampler wel effectief live bespelen. Veel techno-artisten maken daar handig gebruik van door gewoonweg een DAT af te draaien. Ook het gangbare verloop van een concertavond gaat bij techno niet op. Een optreden is niet langer een gebeuren van anderhalf uur, waarna je de zaal verlaat. Het is een combinatie van meerdere live-acts en dj's waarbij muziek onmerkbaar in elkaar samenvloeit en er tot in de vroege uurtjes gedanst wordt.

Techno heeft bijgevolg nood aan zijn specifieke context en klinkt op een rockfestival misplaatst, tenzij er – zoals op sommige festivals – een aparte danstent wordt geïnstalleerd. Met luidsprekers in vier hoeken en evenveel scans en rook op het publiek als op de dj.

Techno wil immers een eigen universum creëren, waarbij er (weerom idealiter) een perfecte symbiose ontstaat tussen muziek en publiek, en de artiest op de tweede plaats komt. Om de kloof tussen muziek en publiek te niet te doen kiest men voor de meest radicale aanpak: het live-aspect uitschakelen. En daardoor wordt de kloof tussen artiest en publiek tenietgedaan. De meest radicale aanpak bijgevolg: het live-aspect uitschakelen.

De toekomst

Ligt hierin dan de toekomst en gaat het live-aspect terrein verliezen? Niet echt, want zelfs binnen de elektronische dansmuziek zien we de vertrouwde concertpraktijk opduiken. De live-band, de live-show, het begint steeds meer te lijken op het traditionele concert.

The Orb was in 1993 wellicht de eerste technogroep die met een heuse live-band op wereldtournee trok. Bas, drum, percussie, ze werden live gespeeld door live-muzikanten. Momenteel is dat fenomeen schering en inslag. Bij de big beat worden, naast drummers en bassisten, ook de gitaristen weer bovengehaald. Soms zelfs met een rockende zanger als niet-bedoelde mascotte. Bij de triphop komen daar ook contrabassisten bij, naast sensuele zangeressen.

Veel heeft te maken met de muzikale evolutie. Veel van de breakbeatmuziek (zoals big beat en triphop) is ontstaan omdat men techno kil en koud vond. Men ging op zoek naar meer flexibele ritmen, warmere klanken, meer menselijkheid. Die vond men in funky grooves, contrabassen en zangeressen. En zo iets doet het uiteraard ook goed op het podium. Steeds

meer makers van drum 'n' bass – een stijl die volledig het resultaat is van verregaande technologische ingrepen – brengen soulzangeressen ten tonele. Ook al is de muziek van 4 Hero, Roni Size of Goldie in de studio door een of twee personen ingeblikt, voor concerten stellen ze een live-band samen, en beperken tapes tot een minimum. En zo komt het dat een concert van Portishead momenteel beter past in een rockomgeving dan in een dance-club, of zoals de recente video *PNYC* aantoont, in een intieme zaal zoals de Roseland Ballroom in New York.

Ook in het show-element worden alle clichés van de rock herkauwd. The Prodigy is de reïncarnatie van de Sex Pistols, terwijl Laurent Garnier met opblaasbare poppen en laser-effecten Pink Floyd evocert. Ze willen niet langer anonieme beat-leveranciers zijn, maar zich profileren als autonome artiesten.

Je vraagt je af waarom 'techno'-artiesten zich als rockgroepen gedragen. Is het om het rockpubliek te kunnen overtuigen? Deels wel, want het brede publiek had het al behoorlijk moeilijk met techno, met muziek die niet door artiesten van vlees en bloed gemaakt werd, die niet beantwoordt aan 'echte' emoties en die niet berust op een directe live-communicatie. Nu, met live-muzikanten, warmere klanken en aantrekkelijke rockshows, komen ze wel over de brug. En dan zijn we weer bij af. De geijkte live-formule lijkt voor popmuziek bijgevolg onvermijdelijk.

Techno-artisten hebben bijgevolg de keuze om ofwel in een club voor een danslustige menigte te dj-en, ofwel zich in te passen in de rockcontext, met alle vaak banale theatrale elementen van dien en het risico dat de muziek haar kracht verliest.

Alleen de Future Sound of London blijft hardnekkig geloven dat de toekomst elders ligt: ze concerten alleen in real time via Internet en brengen de 'live-ervaring' on-line in de huiskamer. Een andere manier van bruggen bouwen.